

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Markéta Červenková: Kognitivní prediktory zdravého stárnutí

Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: Lékařská psychologie a psychopatologie

Oponent: doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D.

Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče.

Abstrakt práce je výstižně formulován. V úvodní kapitole autorka velmi stručně charakterizuje demografické změny a to s ohledem na téma předkládané práce. Dále zavádí pojmy zdravé, úspěšné, benigní atd stárnutí, zatím bez dalšího upřesnění, které je předmětem jedné kapitoly práce.

Dále charakterizuje, a to stručně a výstižně, neuropatologii a neurofyziologii stárnutí, a kognitivní změny vyššího věku, zabývá se pojmy krystalizovaná a fluidní inteligence atd. Vychází přitom jak z klasických starších pramenů, tak ze současné literatury. Další kapitolu věnuje jednotlivým kognitivním funkcím, zejména pozornosti a paměti, a jejich změnám v průběhu stárnutí. Podstatu jednotlivých typů paměti vysvětluje jasně a srozumitelně, dává je do vzájemných souvislostí a ilustruje je výstižnými příklady. Tuto část považuji za velmi cennou i z didaktického pohledu, a přestože se nejedná o poznatky nové či překvapující, domnívám se, že publikování tohoto textu v odborném periodiku by bylo velice užitečné. V následující části pak představuje poruchy chování, které souvisejí s demencí a mild behavioral impairment. S obdobným porozuměním pak charakterizuje problematiku frailty, poznamenává podstatné, kromě vysvětlení a definic také to, že stále existuje významná nejednotnost v chápání tohoto syndromu a obezřetně zachází jak s pojmy geriatrická křehkost tak frailty. Poslední odstavec této části je věnován dalším důležitým tématům, kterými jsou izolace a osamělost.

V kapitole u SuperAging se zabývá dlouhověkostí, prodlužováním lidského života a úspěšnými strategiemi, jednotlivými kognitivními syndromy a jejich souvislosti s věkem a to opět ve světle klasických i aktuálních pramenů (osobně sympatické mi přijde například citování Kralovy publikace z roku 1962, která byla nepochybně světově prioritní a žel se u nás málo připomíná). Potýká se s jednotlivými termíny, které zdravé stárnutí charakterizují a nebo jsou jeho synonymy a s touto všeobecně dosti chaotickou situací se vypořádává velmi moudře a prakticky: „Jednotícím prvkem předkládaných definic zdravého či úspěšného stárnutí je zejména funkční samostatnost“. S tím mohu jen souhlasit a konečně je to i v intencích posledních politických materiálů jak WHO tak Evropské komise atd. Obsáhleji se dále věnuje konceptu SuperAging (který charakterizuje jako nový fenotyp) v souvislosti se změnami

kognitivních funkcí a životního stylu a další obsáhlejší část je věnována diagnostice deficitu kognitivních funkcí. V závěru teoretické části autorka problematiku shrnuje a uvádí tak výzkumnou část, kterou představují čtyři studie publikované v kvalitních vědeckých časopisech: 1. *Long-term cognitive trajectory and activities of daily living in healthy aging*. 2. *Determining a Short Form Montreal Cognitive Assessment (s-MoCA) Czech Version: Validity in Mild Cognitive Impairment Parkinson's Disease and Cross-Cultural Comparison*. 3. *Stability of memory SuperAgers over 3 years*. 4. *Geriatrická škála deprese (GDS-15): česká normativní studie, Geriatric Depression Scale (GDS-15): Czech Normative Study*. (tyto názvy mohly být i na tomto místě v dizertaci přeloženy, ale to je jen nepodstatná připomínka) Doktorandka je v nich členkou publikujícího kolektivu a u třetí uvedené studie týkající se bezprostředně cíle disertace je první autorkou. Ve vysvětlujícím textu autorka přibližuje činnost výzkumného týmu, jehož byla součástí. „V první části jsme se soustředili na rozšíření dostupných diagnostických nástrojů, a to konkrétně na relevantní zkrácené screeningové diagnostické nástroje, jež se dají využít v prostředí České republiky. V druhé části jsme se ubírali cestou longitudinálního sledování kognitivního výkonu u zdravých starších jedinců.“ Komentáře k jednotlivým studiím pak prokazují hluboké porozumění dané problematice a tedy také skutečnost, že se doktorandka na jejich řešení významně podílela. Dále následuje diskuse k výsledkům studií, která je relevantní, dostatečně obsáhlá a vychází z bohatých pramenů.

Dále následují zhodnocení cílů a hypotéz u jednotlivých studií a stručná prezentace závěrů.

Seznam použité literatury je velmi obsáhlý a relevantní, jak jsem uvedla již výše, považuji za dobré, že autorka cituje aktuální literaturu, ale všímá si i klasických starších pramenů.

Přílohu tvoří publikované články, tedy články, které prošly recenzním řízením kvalitních zejména mezinárodních časopisů.

Závěr:

Práce přináší nové vědecké poznatky a splňuje tedy základní kritérium vědecké práce. Její výstupy jsou užitečné pro praxi. Přináší také souhrn „state of the art“ k dané problematice a právě tyto části mají podle mého názoru i významnou didaktickou hodnotu. Celá práce je psána přehledně a čtivě, pěkným jazykem a s hlubokým porozuměním dané tématice.

Dizertační práci považuji za zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 10. září 2021

